

Åsikter/frågor från Z Renhållare angående samverkansavtalet

Upprättat vid ett möte 11 januari 2020.

Svar/kommentarer Lars Wissing och Peter Tholén, röd text 210121

Deltagare:

Oscar Aspman, Krokomb
Helen Löfgren-Larsson, Strömsund
Christian Thorgerzon, Bräcke
Jenny Forslind, Ragunda
Robin Loo, Vatten och Miljöresurs (Berg och Härjedalen)
Henrik Svärd, Åre
Lena Løfhaugen, samordnare

Mötet initierades av att flera kommuner har åsikter och frågor kring avtalet och vill ha både förklaringar och ändringar i texterna.

Deltagarna tycker att det är synd att de inte tidigare, innan dessa dokument skickades ut till kommunerna, kunnat få chansen att läsa och komma med dessa åsikter. Nu upplevs det som om de istället försvårar projektet vilket inte är avsikten.

Vi kikade även på aktieägaravtalet men enades om att det är över vår horisont och får bli en fråga för kommunernas ekonomiavdelningar.

Frågeställningarna är skrivet med blå text direkt i de paragrafer som det finns åsikter kring.

SAMVERKANS- OCH UPPDRAGSAVTAL

Mellan Biogas i Jämtland-Härjedalen AB ("**Bolaget**"), xxxxxx-xxxx, och

Östersunds rådhus AB, org.nr 212000-2528

Bergs kommun, org.nr 212000-2502

Bräcke kommun, org.nr 212000-2460

Härjedalens kommun, org.nr 212000-2510

Krokoms kommun, org.nr 212000-2478

Ragunda kommun, org.nr 212000-2452

Strömsunds kommun, org.nr 212000-2486

Åre kommun org.nr 212000-2494

har följande samverkansavtal ("**Avtalet**") träffats.

Rådhuset AB verkar på uppdrag av Östersunds kommun vid genomförande av Avtalet.

Kommunerna och Bolaget benämns gemensamt för "**Parterna**", kommunerna ensamt för "**Kommun**", gemensamt för "**Kommunerna**" och Bolaget ensamt för "**Bolaget**".

Vi är tacksamma för ert engagemang och inspel i de juridiska dokumenten. Förstudieprojektet är i behov av att ni som Z-renhållare stödjer dokumenten.

Det gäller nu att ta politiska beslut om man är med eller inte. Här krävs politiska beslut så bolaget kan bildas. Efter vi bildat vårt biogasbolag kan vi börja arbeta med detaljfrågor, komma med åsikter på förslagen på de juridiska dokumenten och absolut diskutera samverkansavtalet.

Ni tjänstemän som ansvarar för renhållningsfrågor i länets kommuner är kompetenta och medvetna om att problemet med matavfallet inte försvinner om vi skulle välja att inte bygga en egen rötningsanläggning. Nej, då har vi att transportera bort avfallet, långt, dyrt och ej hållbart. Ni har också av sagt er möjligheten att påverka mottagningskostnaden så som ni kan göra i en anläggning som länets kommuner äger gemensamt. Vi har heller ingen tillgång till regional biogas och biogödsel.

De juridiska fyra dokumenten är förslag i allmänhet och samverkansavtalet i synnerhet. Samverkansavtalet skall inte skrivas på innan bolaget bildas. Tvärt om ska bolaget, sedan det bildats, arbeta med en utrednings- och förhandlingsprocess som leder fram till att befintliga och eventuellt tillkommande delägare ges möjlighet att, genom rötning och förädling i en gemensamt ägd anläggning, se utdrag ur förslaget till aktieägaravtal här nedan.

Aktieägaravtalet.

§ 1 Bakgrund och syfte

Kommunerna har ambitiösa miljömål och dessa innebär stora utmaningar. Det gäller till exempel målen om reducerad användning av fossila drivmedel, målen om reducerade CO₂-utsläpp och målen om minskade partikelutsläpp. På grund härav samt att efterfrågan på förnyelsebara och klimatvänliga drivmedel väntas öka finns goda förutsättningar att öka användningen av biogas som drivmedel i regionen. För att möjliggöra denna önskan är ambitionen att uppföra en anläggning för produktion av biogasbaserad fordonsgas.

Till följd av detta har parterna kommit överens om att inleda ett samarbete i ett bolag, Biogas i Jämtland-Härjedalen AB ("Bolaget"), med syfte att klargöra och säkerställa nödvändiga förutsättningar (ekonomiska, juridiska och affärsmässiga) för senare uppföra och driva en anläggning för rötning av matavfall och uppgradering av rågas till fordonsgas och biogödsel. **Bolagets ändamål inledningsvis, är att för delägarnas räkning driva en utrednings- och förhandlingsprocess som leder fram till att befintliga och eventuellt tillkommande delägare ges möjlighet att, genom rötning och förädling i en gemensamt ägd anläggning, behandla sådant organiskt substrat som delägarna ansvarar för behandlingen av i enlighet med Miljöbalken (1998:808) samt Förordning om deponering av avfall (2001:512).**

När ni har frågor är det viktigt att ni för tids vinnande kontaktar Lars, i första hand, eller Peter direkt. Då får ni snabba svar för att också snabbt kunna påverka vid era politiska ledningar så dessa kan agera och ta beslut. Nu är inte tid för synpunkter och detaljer. Dessa har vi tid att diskutera, vilket vi också skall göra, när bolaget är bildat. Vad som nu krävs är politiska beslut om era respektive kommuner vill vara med eller inte.

§ 1 MÅLET MED SAMVERKAN

Enligt Miljöbalken (1998:808) ("**Miljöbalken**") har varje kommun ansvar för att **hushållsavfall kommunalt avfall** inom kommunen återvinns eller bortskaffas. Parterna i detta Avtal har gått samman för att i samverkan utföra sina respektive åligganden enligt Miljöbalken.

Hushållsavfall är ett begrepp som kommer ersättas av kommunalt avfall.

Syftet med samarbetet är att omhändertagande och behandling av Parternas ansvar för den del av hushållsavfall som utgörs av matavfall ska kunna ske så billigt, effektivt och skonsamt mot miljön som möjligt.

Då avsikten är att matavfallet i ett senare led ska omvandlas till biogas, återvinnas eller förbrännas, har Parterna också som gemensamt mål att utvunnen gas ska kunna återföras till Part i proportion till dennes leverans av matavfall.

Samarbetet innebär ingen överlåtelse av myndighetsutövning.

§ 2 RÄTTSLIG GRUND FÖR SAMARBETET

Att utredas. ”Bolagets ändamål inledningsvis, är att för delägarnas räkning driva en utrednings- och förhandlingsprocess som leder fram till att befintliga och eventuellt tillkommande delägare ges möjlighet att, genom rötning och förädling i en gemensamt ägd anläggning” (från förslaget till aktieägaravtal)

Samarbetet grundas på reglerna om undantag vid upphandling mellan upphandlande myndigheter enligt 3 kap. 17 och 18 §§ lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (”LOU”) – det s.k. Hamburgundantaget.

Reglerna innebär att Parterna under vissa förutsättningar får göra anskaffningar från varandra inom ramen för samarbetet utan föregående offentlig upphandling.

Parternas anskaffningar från varandra undantas enligt reglerna om intern upphandling i 3 kap. 11-14 §§ LOU resp. LUF – det s.k. Tecklundantaget.

§ 3 TJÄNSTER FÖR RESPEKTIVE PART

Bolaget åtar sig att ta hand om det matavfall som Kommunerna levererar. I åtagandet ingår att omvandla matavfall till ~~fordonsgas~~ biogas och biogödsel, och att se till att övrigt material förbränns. Här bör det inte stå fordonsgas utan biogas som är det begrepp som används i resterande dokument.

Leveranser kommer att ske genom något av följande alternativ:

1. Substratet lämnas på central plats hos respektive Kommun och hämtas sedan av Bolaget
2. Substratet lämnas på plats på Gräfsåsen

Det är respektive Kommun som beslutar vilket alternativ som ska användas.

Kommunernas åtagande är följande:

Upplåtelse av mellanlagringsplats

För lagring av? Tjänsten kan t.ex. bestå i att ställa en mellanlagringsplats till förfogande för en annan Kommun eller att tillfälligt stå tillbaka från sitt garanterade behandlingsutrymme i anläggningen under återuppstarten efter driftsavbrottet.

- Upplåtelse av ytor för rötrest (biogödsel)
  1. Är det för att lagra rötresten? Nej, så är det inte tänkt.
  2. Är det åkrar för återföring som menas? Nej.
  3. Vad ska ske sen med rötresten? Användas som gödning på åkrar och skog. Innan Krav-certifiering och som möjlighet vid överskott även också för jordförbättringsmedel i matjord att använda vid exempelvis kommunernas parkförvaltningar och även för privat bruk.
  4. Hur ska vi samarbeta kring det här? Samarbetsformer tas fram i den utrednings- och förhandlingsprocess som biogasbolaget arbetar med tillsammans med delägarkommunerna.
- Tillbakastående avseende behandling i vissa situationer
Vilka situationer avses förutom den som står nämnd i §10? Inga, som vi kan se i dagsläget.
- Rullande ansvar för insyn i Bolagets arbete
- Ställande av gasoption till övriga samarbetsparter
- Åtagande att ta emot viss mängd biogas.
Är det ett åtagande eller är det option som det står i §15 och §16? Väldigt stor skillnad. Vi skulle vilja få information kommun för kommun mot den beräknade substratmängden hur mycket biogas det skulle kunna bli option på. Vid det tidigare BIMAB-projektet identifierades en stark vilja från kommunerna att få tillbaka ”sin del av gasen”.
- Genomförande av upphandlingar.

- Tillsättande en adjungerad styrelseledamot i Bolagets styrelse

I princip hela punktlistan behöver förtydligas, ändras och förklaras. Samverkansavtalet är ett förslag. Synpunkter och justeringar behandlas av ägarkommunerna och biogasbolaget.

§ 4 EXTERNA LEVERANTÖRER

Bolaget har möjlighet att ta emot avfall från andra leverantörer än Kommunerna. Detta ska ske enligt sedvanliga upphandlingsregler enligt LOU alternativt LUF. Separata samarbetsavtal ska ingås med sådana externa leverantörer.

Behandlingsavgiften för dessa externa leverantörer ska baseras på marknadsmässiga villkor.

§ 5 AVTALSLÄNGD OCH FÖRLÄNGNING.

Förverkligandet av Parternas gemensamma mål förutsätter ett stabilt och långsiktigt samarbete mellan Parterna. Utgångspunkten för samarbetet är därför en avtalstid om 20 år från avtalstecknandet.

Kan en kommun alltså sägas upp bara så där efter 20 år? Nej, så är det inte tänkt. Varför skulle det vara så. Det av ägarkommunerna gemensamt ägda biogasbolaget har behov av att röta ägarkommunernas matavfall. Ett starkare skydd mot uppsägning efterfrågas. Ägarkommunerna sitter i bolagets styrelse och har själva rådighet över liknande frågor.

Om Avtalet inte skriftligen sagts upp av någon av Parterna senast tolv (12) månader före dess att Avtalstiden löper ut ska Avtalet förlängas med tre (3) år åt gången med enahanda uppsägningstid.

§ 6 AFFÄRSMÄSSIGT

Med avsteg från självkostnadsprincipen och vinstförbudet i Kommunallag (2017:725) ska Bolagets verksamhet ska bedriva affärsmässigt och med optimalt resursnyttjande.

Vi ifrågasätter avsteget från kommunallagen och vill ha en förklaring till det.

Från: Syfte med verksamheten - ägarkommunernas vision från förslaget till ägardirektiv.

Biogasbolaget ska klargöra och säkerställa nödvändiga förutsättningar (ekonomiska, juridiska och affärsmässiga) för uppförande och drift av en anläggning för rötning av matavfall och uppgradering av rågas till fordonsgas och framställning av biogödsel.

§ 7 BEHANDLINGSAVGIFT OCH RESULTATREGLERING

Behandlingsavgiften för matavfall uppgår för närvarande till 650 kronor/ton.

Varför måste en summa för behandlingsavgiften stå med här? Den kan väl ändå komma att ändras innan anläggningen är klar att tas i bruk?

Ja denna kostnad behöver anges. Behandlingsavgiften är angiven för att visa vilken intäkt för anläggningen som finns upptagen i kalkylen. Hur stor den beräknade avgiften är har också efterfrågats vid de möten som hållits med kommunerna. Här finns också en tydlig koppling till förbränningskostnaderna, inklusive transport, som kostar betydligt mer. Här finns, om man anstränger sig för att uppnå en högre utsorteringsgrad, möjlighet till en kostnadsbesparing för ägarkommunerna.

Behandlingsavgiftens utveckling baseras på resultatet för Bolagets verksamheter; fordonsgas och biogödsel.

Behandlingsavgiften fastställs årligen av styrelsen efter att föregående års årsredovisning för Bolaget är färdigställd.

Ska behandlingsavgiften justeras utifrån årsredovisningen? Så vinst ger lägre behandlingsavgift nästkommande år? Eller ska intäkter återinvesteras som det står nedan? Detta är en fråga för styrelsen där alla ägarkommuner finns representerade.

Gemensamma kostnader fördelas och intäkter kommer att återinvesteras i de två verksamhetsområdena på lämpligt sätt.

Kostnader kan inte återinvesteras. Skriv om. Möjligt att det behöver omformuleras.

§ 8 GEMENSAMMA UPPHANDLINGAR

I fall där det befins lämpligt kan det bli aktuellt för Parterna att genomföra gemensamma upphandlingar för att tillgodose gemensamma behov inom området för samarbetet. Exempel på upphandling kan vara transporttjänster och andra gemensamma nyttigheter.

§ 9 ÄNDRADE ÄGARFÖRHÅLLANDEN

Förändrade ägarförhållanden i Bolaget påverkar inte Bolagets åligganden enligt detta samarbetsavtal. Förutsättningarna för förändrade ägarförhållanden regleras i aktieägaravtalet mellan Kommunerna.

§ 10 DRIFTSTOPP

Bolagets verksamhet kan av olika orsaker drabbas av driftstopp. Utgångspunkten är att detta inte ska ha någon påverkan på omhändertagandet av Kommunernas avfall; det ankommer på Bolaget att finna en lösning på uppkomna problem av sådant slag.

Ett driftstopp kan dock medföra att en eller flera Kommunerna måste bidra med en tjänst (i enlighet med åtaganden enligt § 3). Tjänsten kan t.ex. bestå i att ställa en mellanlagringsplats till förfogande för en annan Kommun eller att tillfälligt stå tillbaka från sitt garanterade behandlingsutrymme i anläggningen under återuppstarten efter driftsavbrottet.

§ 11 POLICYDOKUMENT

För Bolagets verksamhet gäller de policydokument som fastställs av styrelsen eller ägarna. Utgångspunkten är att **Östersund** kommuns policydokument och regelverk ska gälla.

[Otydligt vilken/vilka kommuners policys och regelverk som ska gälla](#)

§ 12 TILLKOMMANDE SAMARBETSPARTER

I mån av behandlingsutrymme i biogasanläggningen kan nya parter komma att upptas i samverkan, d.v.s. genom att bli aktieägare i Bolaget. Även i dessa fall förutsätts ett stabilt och långsiktigt samarbete och därför en avtalstid för den nya parten som är paritet med den återstående avtalstid som gäller för de ursprungliga Parterna i samarbetsavtalet.

§ 13 INSYN OCH OFFENTLIGHET

Bolaget bedriver en kommunal verksamhet med utgångspunkt i kommunallagen (2017:725) och omfattas därmed även av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

§ 14 FÖRBRÄNNING AV AVFALL

Bolaget ansvarar för förbränning av det avfall som levererats till Bolaget och som inte kan användas för gasproduktion och biogödsel. Upphandling av förbränningen ska ske på ett sådant sätt att det i största möjliga mån gynnar Kommunerna. I denna del ska hänsyn tas även till miljönyttan.

§ 15 ÅTERFÖRING AV GAS TILL PART

Parterna har en option på att producerad gas i proportion till levererad volym matavfall ska återföras till respektive Kommun för försäljning i enlighet med de förutsättningar som Kommunen själv bestämmer.

Prissättning av denna gas och övriga affärsvillkor för återföringen baseras på det försäljningspris som Bolaget säljer övrig gas till externa aktörer på öppna marknaden.

§ 16 AVSÄTTNING AV ÖVRIG GAS

Gas som Kommun inte utnyttjar option på ska säljas på den öppna marknaden på marknadsmässiga villkor.

§ 17 VITE OCH SKADESTÅND

För att investeringen i anläggningen ska kunna utnyttjas på bästa sätt måste varje Kommun göra vissa leveransåtaganden både vad gäller mängden avfall och kvaliteten på detsamma. Det är dessa åtaganden som ligger till grund för den behandlingsavgift som fastställs vid start av verksamheten.

Leveransåtagandena utgör vidare en förutsättning för att biogasbolaget ska kunna bereda rätt mängd utrymme för avfallsbehandling åt externa leverantörer av avfall.

Om Kommun inte levererar i enlighet med vad denne åtagit sig genom detta Avtal eller på annat sig bryter mot bestämmelser i Avtalet och avtalsbrottet är av väsentlig betydelse ska det utgå ett vite om 100 000 kronor med rätt för Part att framställa anspråk på ytterligare skadestånd. Vitet ska fördelas mellan de icke felande Parterna i förhållande till aktieinnehavet (före eventuell inlösen).

De kalkylerade volymerna upplevs generellt som högt satta och vi har liten förståelse för hur vi ska kunna binda upp oss för leverans av en viss mängd substrat. De kalkylerade volymerna har beräknats av ägarkommunerna själva. Det finns ett gemensamt intresse för ägarkommunerna att leverera minst den angivna volym matavfall som angivits och med rätt kvalitet. Inte minst för att det kommer vara en lägre kostnad att utifrån den totala mängden kommunalt avfall sortera ut så stor del matavfall som möjligt. Förbränningskostnaderna, inklusive transport, kostar betydligt mer. Här finns möjlighet till en kostnadsbesparing för ägarkommunerna.

Det är en morot. En piska bör också finnas. En ägarkommun ska exempelvis inte utan kostnad kunna underlåta att utveckla sin matavfallsinsamlingen på ett sådant sätt att man inte levererar tillräcklig volym matavfall till rätt kvalitet pga. att man inte anser sig ha tid. Då kommer den ägarkommunen att åsamka kostnader för biogasbolaget och i förlängningen de övriga ägarkommunerna då biogasbolaget kan behöva höja mottagningsavgiften.

I till exempel kommuner med nedåtgående kurvor i befolkningsmängden kan ingen sia om hur mycket matavfall som kommer uppstå. Det går att schablonberäkna men ingen vet ordentligt. Här kan man finna en koppling till den totala volymen kommunalt avfall alternativt befolkningsmängd. Minskar den totala volymen avfall kan ägarkommunen inte göra så mycket. Det skall dock finnas ett solidariskt ansvar att matavfallet sorteras ut.

Det kommer även att vara en lång inkörningsperiod för insamlingen av matavfallet som gör att det är svårt att leverera beräknad mängd från dag 1. Om ett mer bindande avtal måste skrivas bör det ske efter ett par år. En inkörningsperiod kan påbörjas redan nu. Några ägarkommuner har redan inlett denna. Avtal skrivs först sedan ägarkommunernas biogasbolag utfört en utrednings- och förhandlingsprocess som leder fram till att klargöra och säkerställa nödvändiga förutsättningar (ekonomiska, juridiska och affärsmässiga) för uppförande och drift av en anläggning för rötning av matavfall.

Vad är "väsentlig betydelse" och vilka beslutar om det? Är det som i §18 nedan? En detalj i förslaget som är av vikt att diskutera, dock inte i nuläget. Nu är det viktigt att respektive kommunledning beslutar om man vill vara med att starta biogasbolaget enligt de förslag på juridiska dokument som Östersunds kommun beslutat om och rekommenderat länets övriga kommuner att besluta om.

Är denna paragraf verkligen nödvändig eller räcker det med att kommunen förbinder sig till att samla in allt matavfall som går och skicka det till anläggningen? Se kommentaren vid §17.

§ 18 TVISTELÖSNING

Tvist som hänför sig till Avtalet eller därmed sammanhängande förhållanden ska i första hand lösas av respektive Part utsedda företrädare, vilka tillsammans ska söka lösa förevarande oenighet i positiv och konstruktiv anda samt med ett långsiktigt perspektiv innan definitiv prövning påkallas.

Om så erfordras, och parterna inte i enlighet med bestämmelserna i föregående stycke förmått lösa tvisten inom 90 dagar, äger envar part i ett följande steg söka extern medling till stöd för lösning av pågående tvist. Medling ska ske enligt lag (1999:116) om skiljeförfarande och svensk lag ska tillämpas. För det fall 180 dagar förflutit sedan part sökt extern medling eller part konstaterar att tvist rimligen inte kan lösas i enlighet med föregående stycken, äger envar part rätt att hänskjuta tvisten för avgörande i allmän domstol.